
Ny helsepersonellov styrker legenes posisjon

FRA FORENINGEN

HANS PETTER AARSETH

president

Fra 1. januar er legeloven opphevet og vi har fått en ny lov om helsepersonell. I denne er plikter og rettigheter til 28 forskjellige autoriserte helsepersonellgrupper lagt på plass. En første tanke kunne være at legens posisjon er svekket når den er én av 28 «likestilte» grupper. Samlet sett kan man likevel si at det motsatte er tilfelle, legens posisjon er lovfestet i behandling av enkeltpasient og det er laget nye ansvarsposisjoner som i det vesentlige må være fylt av en medisinsk kompetent person. Helsepersonells rettssikkerhet er også ivaretatt på en bedre måte i den nye loven. Jeg oppfordrer alle leger til å lese loven som er tilgjengelig på Legeforeningens nettside: www.legeforeningen.no

Bortsett fra at lovens formuleringer er gitt mer generelle vendinger enn i legeloven, er det materielle innhold for en stor del det samme. Hvis man skal trekke frem enkelte bestemmelser, vil jeg peke på følgende:

Kravet til forsvarlighet skal vurderes ut fra den enkeltes kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Den enkelte må innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner og innhente bistand eller henvise videre der dette er nødvendig og mulig. Loven stiller også krav til at virksomheten skal organiseres slik at helsepersonellet blir i stand til å overholde sine pålagte plikter.

Ved samarbeid med annet helsepersonell skal legen ta beslutninger i medisinske spørsmål som gjelder undersøkelse og behandling av den enkelte pasient. I loven pålegges også helseinstitusjoner å utpeke, for hver enkelt pasient, en ansvarlig for journalføring (herunder ta stilling til hvilke opplysninger som skal stå i pasientjournalen) og en ansvarlig for informasjon til pasienten. Dette er nye ansvarsposisjoner som i sykehus må innehas av lege. I forskrift om pasientansvarlig lege pekes det også på ønskeligheten av at disse ansvarsposisjoner bekles av den lege som er behandlingsansvarlig, som igjen helst bør være den samme som pasientansvarlig lege.

En av hovedformålene med den nye loven er å ivareta helsepersonells rettssikkerhet. Det stilles derfor strengere krav for å kunne benytte reaksjoner og det stilles strengere krav til saksbehandling. Dessuten opprettes Statens helsepersonellnemnd.

Helsepersonelloven åpnet adgang til at Fylkeslegen kunne gi tilrettevisning og Helsetilsynet advarsel. Vedtak om advarsel, men ikke tilrettevisning, kunne ankes til Helsepersonellnemnda. Legeforeningen reagerte sterkt på at tilrettevisningen kunne gis også «selv om helsepersonellet ikke kan bebreides», og at den ikke kunne overprøves. Vi har bidratt med konkrete forslag om å oppheve tilrettevisningsbestemmelsen og å endre advarselsbestemmelsen. Legeforeningen har også tatt initiativ til en undersøkelse av hvilke effekt bruk av formelle reaksjoner har på helsepersonell.

Blant annet på grunn av en slik undersøkelse fremmet departementet forslag om å endre loven. Tilrettevisningsbestemmelsen er fjernet. Samtidig sier Stortinget at dette ikke betyr at Statens helsetilsyn skal gi advarsel der Fylkeslegen tidligere gav tilrettevisning, men at tilrettevisningen skal erstattes av en veiledning.

Stortinget vedtok samtidig at formuleringen «tilsvarende gjelder dersom helsepersonell har utvist atferd som er egnet til å svekke tilliten til vedkommende yrkesgruppe» tas ut i advarselsparagrafen. Vilkår for å gi advarsel vil derved være at lovkrav er brutt, at det skyldes forsettlig eller uaktsomhet fra personellet side og at pliktbruddet er egnet til å medføre fare for sikkerheten i helsetjenesten eller til å påføre pasienter en betydelig belastning. Når det klages på andre uheldige hendelser innebærer det at tilsynsmyndighetenes tilbakemelding i større utstrekning vil skje i form av veiledning i stedet for formell reaksjon. Legeforeningen tror dette både er mindre ressurskrevende og en mer hensiktsmessig arbeidsform.

Statens helsepersonellnemnd er en nyskapning. Tidligere fattet Helsetilsynet vedtak om inndragning av autorisasjon etter tilråding fra legerådet. Nå skal slik avgjørelse og eventuelt anke på andre avgjørelser skje i nemnden som får preg av å være en domstol bestående av tre personer med juridisk ekspertise og tre med «høy helsefaglig ekspertise». Det kan også oppnevnes sakkyndige i den enkelte sak. Vi kan konkludere at legenes rettssikkerhet og legenes posisjon i helsetjenesten har kommet styrket ut av den nye helsepersonelloven.

Publisert: 10. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.